27-мĕш çул тухать. Хакĕ 20 пус.

1944
СЕНТЯБРЬ
19
ЫТЛАРИКУН
185 (6680) №

Чăваш Коммуни

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ

Ĕççынни депутачĕсен райсовечĕсен исполкомĕсемпе ВКП(б) райкомĕсем тăратнă тăрăх, тырпул пухса кĕртес ĕç ре тухăçлăн та лайăх ĕçленĕшĕн ялхуçалăхĕнче малта пыракансен республикăри Хисеп хăми çине çак колхозсене кĕртнĕ:

Елчĕк районĕ тăрăх

14. **«Петровка»** колхоз (председателĕ **Скворцов** юлташ). Тырпулсене августăн 31-мĕшĕнче вырса пĕтернĕ. Кĕрхи тырăсене августăн 31-мĕшĕнче акса пĕтернĕ. Государствăна тырă сентябрĕн 6-мĕшĕнче парса татнă.

Шупашкар районĕ тăрăх

15. **«Крахмал»** колхоз (председателĕ **Николаев** юлташ). Тырпулсене сентябрĕн 2-мĕшĕнче вырса пĕтернĕ. Вырнă тырра пĕтĕмпех капана хывнă. Кĕрхи тырăсем акмалли плана августăн 25-мĕшĕ тĕлне 105 процент тултарнă. Государствăна тырă парса татнă тата 1945 çулшăн аванс шучĕпе 30 центнер парса хунă.

Колхозри ревизи комиссийĕ

Ялхуçалăх артелĕн уставĕ кăтартса панă тăрăх, колхозри ĕçсене туса пыракан аслă орган — колхоз членĕсен пухăвĕ пулса тăрать. Пухусем хушшинчи вăхăтра колхоз ĕçĕсене ертсе пыма колхоз членĕсем артель председательне тата правленине суйласа хăвараççĕ. Колхоз правленийĕ ялхуçалăх артелĕн ĕç тăвакан органĕ пулса тăрать, вăл артель ĕçĕсем мĕнле пулса пынишĕн тата артель государство умĕнчи хăйĕн обязательствисене пурнăçа кĕртессишĕн артель членĕсен пĕрлешӳллĕ пухăвĕ умĕнче ответ тытать. Артель правленийĕ мĕнле те пулин пысăкрах ыйтусемпе йышăннă решенисене пĕрлешӳллĕ пуху пăхса тухса çирĕплетмелле, унсăрăн вăл решенисем законлă пулма пултараймаççĕ. Колхоз председателĕн вара, çав вăхăтрах правлени председателĕ пулса тăрса, колхозпа бригадăсен кулленхи ĕçне ертсе пымалла, правлени е пуху йышăннă решенисем мĕнле пурнăçа кĕрсе пынине тĕрĕслесе тăмалла. Унăн кулленхи ĕçсем çинчен сӳтсе-явса решенисем йышăнмашкăн уйăхра икĕ хутран сахал мар правлени ларăвĕсене пухмалла. Кунсăр пуçне колхоз правленийĕ председатель заместительне, бригадирсемпе фермăсен заведующийĕсене тата счетоводпа учетчиксене уйăрса лартать. Çапла ĕнтĕ, çĕр-ĕçĕнчи пысăк хуçалăх пулса тăракан колхозăн управлени аппарачĕ пĕчĕк мар.

Мĕнле тĕп задачăсем тăраççĕ-ха çак аппарат умĕнче? Мĕнле ĕçсемшĕн вăл колхоз членĕсем умĕнче ответ тытма тивĕçлĕ?

Хресченсем пĕчченшер хуçалăхпа пурăннă чухне вĕсен ĕçĕсем хăй тĕллĕнех пулса пынă, вĕсем кашни харпăрхăй хуçалăхĕшĕн тăрăшнă: сахалрахăшĕ пуйса, нумайрахăшĕ чухăнланса пынă. Колхоз вара вуншар та çĕршер вак хуçалăха пĕрлештерсе тăрать. Кунта çĕре, ĕç хатĕрĕсене пĕр çĕре пĕрлештернĕ, çавăнпа ĕçлессе те пĕрле, артельпе ĕçлеççĕ. Паллах, çакăн пек хуçалăхра ĕçсем хăйсем тĕллĕн пулса пыма пултараймаççĕ. Кунта пур ĕçе те план тăрăх туса пымалла, çав плана пурнăçа кĕртессине организацилесе, ертсе пымалла. Çакна вара колхозăн управлени аппарачĕ туса тăма тивĕçлĕ.

Колхоз председателĕпе правлени умĕнче, пĕтĕм колхозниксем умĕнче тăракан тĕп задача вăл — колхоза организацилле хуçалăх тĕлĕшĕнчен пĕрмаях тĕреклетсе пырасси пулать. Пирĕн колхозсене большевикла колхоз тăвас, колхозниксене пуян пурăнакан тăвас тесе тăрăшмалла. Анчах мĕнле колхоза большевикла колхоз теме пулать-ха? Колхозăн пĕрлештернĕ пурлăхне, пуянлăхне пĕрмаях ӳстерсе, нумайлатса пыракан, государство умĕнчи парăмсене вăхăтра та пĕтĕмпех парса татакан тата колхозниксене ĕçкунĕсем тăрăх çителĕклĕ таран тырпулпа укçа-тенкĕ валеççе паракан колхозсене çеç большевикла колхоз теме пулать. Апла пулсан, колхозăн управлени аппарачĕн, чи малтан, пĕрлештернĕ хуçлăха ӳстерсе пырассишĕн, ăна куç шăрçине сыхланă пек сыхласа усрассишĕн, государствăна тырпул пахча-çимĕçсем тата ытти продуктсем вăхăтра та йăлтах парса татассишĕн, колхозниксене çителĕклĕ таран валеçмелĕх тырпул туса илессишĕн кĕрешмелле.

Çак задачăна пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе тĕрлĕ колхозсенчи правленисем тĕрлĕ ĕçлеççĕ. Пĕрисем, колхоз юсанса пырасси нумай чухне вĕсенчен килнине ăнланса, хăйсен задачине чыслăн пурнăçа кĕртсе пыраççĕ. Ун пек çĕрте колхозсем тĕрекленсе пыраççĕ, государство умĕнчи парăмсене вăхăтра парса татаççĕ, колхозниксене те тырпул çителĕклех валеççе параççĕ. Чылай çĕрте вара колхозсен управлени аппарачĕсем çителĕксĕр ĕçлеççĕ, хуçалăха юхăнтарса яраççĕ, колхоз пурлăхне çирĕппĕн сыхласа усрас, вăйлă тырпул туса илес, выльăх-чĕрлĕх йышне ӳстерес тĕлĕшпе тимлĕн ĕçлемеççĕ, çавна пула колхозсем имшерленсе каяççĕ.

Колхозăн управлени аппарачĕн çитменлĕхĕсене, унăн йăнăшĕсене колхозра чи малтан камăн асăрхамалла-ха? Çакна ăна колхозри ревизи комиссин тумалла. Ялхуçалăх артелĕн уставĕнче кăтартса панă тăрăх, ревизи комиссине колхозниксен пĕрлешӳллĕ пухăвĕ суйласа хăварать. Унсăр пуçне, ревизи комиссине райисполком çирĕплетет, çапла вара ревизи комиссийĕ государствăн колхозри представителĕ пулса тăрать темелле.

Ревизи комиссин задачисем çинчен ялхуçалăх артелĕн уставĕнче çапла çырса хунă:

«25. Ревизи комиссийĕ правленин финанспа хуçалăх тĕлĕшĕнчи пĕтĕм ĕçне тĕрĕслет, колхоза килсе кĕрекен укçа-тенкĕпе тырпула тата ытти япаласене тивĕçлĕ йĕркесем тăрăх артель приходне кĕртнипе кĕртменнине тĕрĕслет, тĕрлĕ пурлăхпа япаласене расходласси çинчен уставра кăтартса панă йĕркене пăхăнса пынипе пăхăнса пыманнине тĕрĕслет, артель пурлăхне лайăх сыхласа усранипе усраманнине, артелĕн пурлăхĕпе укçи-тенкине вăрлани е салатса пĕтерни пуррипе çуккине тĕрĕслет, артель обязательствăсем тăрăх государствăпа мĕнле расчет тунине, колхоз хăйĕн парăмĕсене мĕнле тӳленине тата хăйне парăмлисенчен парăма мĕнле шыраса илнине тĕрĕслет.

Çакăнпа пĕрлех ревизи комиссийĕ артель хăйĕн членĕсемпе мĕнле расчет тунине тĕрĕслет, тĕрĕс мар шутласа панине, ĕçкунĕсем тĕрĕс мар çырса панине, ĕçкунĕсем тăрăх вăхăтра расчет туманнине тата артельпе унăн членĕсен ытти интересĕсене пăснине палăртать.

Ревизи комиссийĕ çулталăкра 4 хут ревизи туса ирттерет... Ревизи актне пĕрлешӳллĕ пуху çирĕплетет.

Хăйĕн ĕçĕнче ревизи комиссийĕ артель членĕсен пĕрлешӳллĕ пухăвĕ умĕнче ответлă пулса тăрать».

Çапла ĕнтĕ, ревизи комиссийĕ мĕнле ĕçлемеллине, ун умĕнче мĕнле задачăсем тăнине ялхуçалăх артелĕн уставĕнче тĕплĕн кăтартса панă. Чылай колхозсенчи ревизи комиссийĕсем çав задачăсене тивĕçлипе пурнăçа кĕртсе пыраççĕ. Сăмахран, Красноармейски районри «Унгастрой» колхозри ревизи комиссийĕ хăйĕн ĕçне лайăх йĕркеленĕ. Кунта ревизисене вăхăтра туса ирттереççĕ. Комисси председателĕ Удалова юлташ хăйĕн ĕçне юратса тăвать. Ревизи комиссийĕ лайăх ĕçлени колхоза çирĕплетме пулăшать. Анчах нумай колхозсенче ревизи комиссийĕсем начар ĕçлеççĕ е пачах та ĕçлемеççĕ. Вĕсем колхозри çитменлĕхсемпе кăлтăксем çинчен правленине вăхăтра асăрхаттармаççĕ, колхоз пурлăхне, уйрăмах тырпула, тĕрĕс мар салатса пĕтернине вăхăтра палăртмаççĕ, правлени мĕнле ĕçленине çулталăкра пĕрре кăна тĕрĕслеççĕ. Вăл çеç те мар, ревизи комиссинче кам тăнине пĕлмен колхозсем те хăшпĕр чухне тĕл пулаççĕ. Çавна пула колхозсен ĕçĕнче тĕрлĕ çитменлĕхсем пулаççĕ. Елчĕк районĕнчи «2-ая пятилетка» колхоз Ленин ячĕпе тăракан колхозран 40 центнер ыраш илнĕ, анчах ăна нисçта та приходламан, çавăнпа каялла тавăрса памасăр тăхтаса тăнă. Ревизи комиссийĕ çак йăнăша çулталăк иртсен тин палăртнă. Паллах, ĕнтĕ, çакăн пек начар ĕçлекен ревизи комиссийĕ колхоза тĕреклетсе пыма пулăшаймасть.

Колхозсенчи ревизи комиссийĕсем начар ĕçлени вĕсене районри организацисем пулăшманнинчен те килет. Райисполкомсемпе çĕрĕç пайĕсем нумайĕшĕ колхозсенчи ревизи комиссисен ĕçĕпе пачах та интересленмеççĕ, ревизи комиссийĕн председателĕсене пухса каласмаççĕ, вĕсен ответлăхне ӳстерме тăрăшмаççĕ. Ялхуçалăх артелĕн уставĕнче ревизи комиссисене райисполкомсем çирĕплетмелле тесе кăтартса панине час-часах манса каяççĕ, ăна пурнăçа кĕртсе пыма тивĕçлипе тăрăшмаççĕ.

Çак çитменлĕхсене халех пĕтерес пулать. Колхозсенчи ревизи комиссийĕсен колхозниксем умĕнчи, государство умĕнчи ответлăхне ӳстермелле, вĕсен ĕçне лайăхлатмалла, вĕсене куллен пулăшса тăмалла. Халĕ, колхозсенче тырпула пухса кĕртес ĕç хĕрӳллĕн пынă вăхăтра, ревизи комиссисем уйрăмах çивĕч куçлă пулмалла. Вĕсен кашни пĕрчĕ тырра колхоз амбарне кĕртессишĕн тăрăшмалла, государство умĕнчи парăмсене вăхăтра парса татма чăрмантаракансене хирĕç, колхоз тыррине вăрлакансене тата уйталла-кунталла салатса е тăккаласа пĕтерекенсене хирĕç вирлĕн кĕрешмелле. Колхозăн ревизи комиссийĕ çакăн пек ĕçлетĕр тесен, унăн ĕçĕпе ВКП(б) райкомĕн те, райисполкомăн та, ялти пуçламĕш парторганизацисемпе ялсовечĕсен те интересленмелле.

Совет Информаци Бюровĕнчен

СЕНТЯБРĔН 16-МĔШĔНЧИ ОПЕРАТИВНĂЙ СВОДКА

Сентябрĕн 16-мĕшĕнче пирĕн çарсем ПРАГĂРАН çурçĕртерехре, поляксен 1-мĕш армийĕн чаçĕсемпе пĕрле çапăçса, КОБЯЛКА, ШАМОЦИН, МАНЬКИ, БЖЕЗИНЫ, ПЕЛЬЦОВИЗНА ятлă ялсене туртса илнĕ.

Çурçĕр Трансильванире пирĕн çарсем, Румыни çарĕсемпе пĕрле тăшмана хирĕç çапăçса, халăх пурăнакан 50 пункта ытла тытса илнĕ, вăл шутра — ЧОБОТАКЕ, ХОДАК, ОРОСИ, НАДАША, ДАНЬЕНЫ, ВАРГАЦА, МОШУНЫ, МАЯД, СЕНТЛАСЛА, РОТЕНЫ ятлă пысăк ялсем тата КИШЕНЕВ, ВЭРГАТА, ТОМПА, МАДОРАШ-СЫЧ ятлă чугун çул станцийĕсем, тата Румынин çурçĕр-хĕвелтухăç пайĕнче ВАТРА-ДОРНЕЙ хулине туртса илнĕ.

БАКЭУ хулинчен хĕвеланăçнерехри вăрмансене шăртласа тухнă чухне УКРАИНĂРИ 2-мĕш фронт çарĕсем нимĕçсен вăрманта пытанса пурăннă 52-мĕш армейски корпус командирне—пехота генералне БУШЕНГАГЕНА тыткăна илнĕ.

Сентябрĕн 16-мĕшĕнче пирĕн çарсем Болгари столицине СОФИЯ хулине кĕнĕ.

Фронтăн ытти участокĕсенче разведчиксем шыраса çӳренĕ тата чылай пунктсенче тĕллĕн-тĕллĕн çапăçнă.

Сентябрĕн 15-мĕшĕнче пирĕн çарсем мĕнпур фронтсенче нимĕçсен 99 танкне çĕмĕрсе тăкнă. Сывлăшри çапăçусенче тата зенитнăй артиллери тăшманăн 130 самолетне персе ӳкернĕ.

☆ ☆ ☆

ПИРĔН АВИАЦИ ВЕНГРИРИ ДЕБРЕНЕЦ ХУЛИПЕ ЧУГУН ÇУЛ УЗЕЛНЕ ЙЫШЛĂН ВĔÇСЕ КАЙСА ТАПĂННИ

Сентябрĕн 16-мĕшĕ ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн инçене вĕçекен авиаци Венгрири Дебренец хулипе пысăк чугун çул узелне йышлăн вĕçсе кайса тапăннă, тăшманăн пĕр çĕре пухăнса тăнă çар эшелонĕсем çине тата хулари вăрçăпа промышленность объекчĕсем çине бомбăсем пăрахнă. Бомбăсем пăрахнине пула, 50 тĕлте пушар тухнă, вĕсенчен вуннăшĕ питĕ вăйлă пушарсем пулнă. Чугун çул узелĕн территорийĕнче вагонсемпе çар хатĕрĕсем тиенĕ платформăсем çуннă. Бомбăсем тӳрех пырса тивнипе 4 чугун çул эшелонĕ çĕмĕрĕлсе пĕтнĕ. Газ завочĕпе çарсен горючи склачĕсене вут хыпса илнĕ. Пушарсенче вăйлă взрывсем пулнă. Пирĕн летчиксем пушарсен çулăмне Дебренец хулинчен каялла 200 километр вĕçсе килсен те курнă.

СЕНТЯБРĔН 17-МĔШĔНЧИ ОПЕРАТИВНĂЙ СВОДКА

Сентябрĕн 17-мĕшĕнче пирĕн çарсем ИЕЛГАВА (МИТАВА) хулинчен хĕвеланăçнерехре тăшман пехотипе танкĕсен пысăк вăйĕсен атакисене сире-сире янă, нимĕçсене çынсемпе техника тĕлĕшĕнчен пысăк сухатусем тӳстернĕ.

Çурçĕр Трансильванире пирĕн çарсем, Румыни çарĕсемпе пĕрле çапăçса, халăх пурăнакан темиçе пункта туртса илнĕ, вăл шутра — ГЛЭЖЕРИА, ГУРЬЧЬЮ, КРАЧУНЕШТЬ, НИКОЛЕШТЬ ятлă ялсем тата ГУРЬЧЬЮ ятлă чугун çул станцийĕ.

Фронтăн ытти участокĕсенче тĕллĕн-тĕллĕн çапăçнă тата разведчиксем шыраса çӳренĕ.

Сентябрĕн 16-мĕшĕнче пирĕн çарсем мĕнпур фронтсенче нимĕçсен 106 танкне çĕмĕрсе тăкнă. Сывлăшри çапăçусенче тата зенитнăй артиллери тăшманăн 101 самолетне персе ӳкернĕ.

☆ ☆ ☆

ПИРĔН АВИАЦИ САТУ-МАРЕ ТАТА ЧОП ХУЛИСЕМПЕ ЧУГУН ÇУЛ УЗЕЛĔСЕНЕ ЙЫШЛĂН ВĔÇСЕ КАЙСА ТАПĂННИ

Сентябрĕн 17-мĕшĕ ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн инçене вĕçекен авиаци Çурçĕр Трансильванири Сату-Маре хулипе чугун çул узелне тата Ужгород хулинчен 25 километр кăнтăртарахра ларакан Чоп хулипе чугун çул узелне йышлăн вĕçсе кайса тапăннă. Нимĕçсемпе венгерсен çар эшелонĕсемпе çар склачĕсем çине бомбăсем пăрахнă.

Сату-Маре чугун çул узелĕнче, бомбăсем пăрахнине пула, нумай тĕлте пушарсем тухнă. Вĕсенчен 20-ĕшĕ питĕ вăйлă пушарсем пулнă. Поездсем тата горючипе боеприпас склачĕсем çуннă. Пушарсенче вăйлă взрывсем пулнă, уйрăмах вăйлă взрывсем чугун çул узелĕн кăнтăрти пайĕнче пулнă.

Пирĕн самолетсем Чоп хули патне вĕçсе çитнĕ чухне унти чугун çул узелĕнче тăшманăн 10 çар эшелонĕ тăнă. Бомбăсем тӳрех пырса тивнипе, боеприпаспа горючи турттарса пыракан 4 эшелон сирпĕнсе кайнă. Унсăр пуçне тата 30 тĕлте ытла пушар тухнă. Пушарсенче вăхăчĕ-вăхăчĕпе взрывсем пулнă, вĕсенчен темиçе взрывĕ питех те вăйлă пулнă.

☆ ☆ ☆

Иелгава (Митава) хулинчен хĕвеланăçнерехре тăшман танкĕсемпе пехотин пысăк вăйĕсем пирĕн позицисене атакăланă. Хаяр çапăçусем пуçланса кайнă. Совет артиллерисчĕсемпе пехотинецĕсем, вăйлăн персе тата гитлеровецсене хăйсене хирĕç пыра-пыра çапса, нимĕçсене çынсемпе техника тĕлĕшĕнчен пысăк сухату кӳреççĕ. Пĕр участокра пĕр артиллери чаçĕ тăшманăн 11 танкне, хăй тĕллĕн çӳрекен 6 туппине тата 3 бронетранспортерне çунтарса янă е персе çĕмĕрнĕ. Тепĕр участокра нимĕç танкĕсемпе автоматчикĕсен ушкăнĕ пирĕн çарсем тăракан вырăна савăлланса кĕрсе кайнă. Совет чаçĕсем, тăшмана хăйне хирĕç пырса çапса, нимĕçсене каялла хăваласа янă, вĕсен 9 танкне пĕтерсе тăкнă. Вара ыттисем васкасах каялла чакнă. Çапăçу хирĕнче гитлеровецсен 400 вилли таран выртса юлнă.

* * *

Çурçĕр Трансильванире пирĕн пĕр соединени, Румыни çарĕсемпе пĕрле кĕрешсе, тăшманăн çĕмĕрсе тăкнă чаçĕсене тусем çинче хăваласа пынă, халăх пурăнакан темиçе пункта туртса илнĕ. Трофейсем нумай тытса илнĕ, вăл шутра—тĕрлĕ çар пурлăхĕн склачĕ. 100 нимĕçпе венгера ытла тыткăна илнĕ. Тепĕр участокра каялла чакакан гитлеровецсем тусем хушшинчи хĕсĕк вырăнти çула сирпĕнтерсе янă. Пĕр стрелковăй чаçăн подразделенийĕсем саперсем пулăшнипе çав çула татса юсанă та нимĕçсене хăваласа çитнĕ. Хаяр çапăçу пуçланса кайнă. Пирĕн подразделенисем тăшман оборонин вăйлă çирĕплетнĕ позицине тытса илнĕ. Совет боецĕсем 8 тупă, 19 миномет тата боеприпассем нумай тытса илнĕ. Хытă çапăçнă хыççăн пирĕн çарсем Тыргу-Муреш хулинчен 6 километр кăнтăртарахра ларакан Крачунешть ялне туртса илнĕ. Тыткăна лекнисем каласа кăтартнă тăрăх, венгерсен 67-мĕш пограничнăй ушкăнне юлашки çапăçусенче йывăр сухату тӳстернĕ. 9-мĕш батальонра 1.000 салтакпа офицер ытла пулнă. Халĕ çав батальонра мĕн пурĕ те 40 çын кăна тăрса юлнă.

* * *

Украинăри 1-мĕш фронтра пирĕн 6 самолет-штурмовик, гварди капитанĕ Новиков командир пулса ертсе пынипе, пĕр çĕре пухăнса тăнă тăшман танкĕсене атакăланă. Совет летчикĕсем, бомбăсем пăрахса тата тупăсемпе персе, нимĕçсен 10 танкне тата минометсен 4 батарейине пĕтерсе тăкнă. Гварди старши лейтенанчĕ Хмыров ертсе пыракан штурмовиксен ушкăнĕ тăшман позицийĕсене пырса çапнă. Тăшманăн зенитнăй батарейисем персе тăнă тĕлте мелллĕ вĕçсе çӳресе, пирĕн летчиксем нимĕçсен темиçе артиллери батарейине тата минометсен темиçе батарейине пусарса лартнă.

* * *

Пирĕн карапсемпе авиаци тăшман суднисене пыра-пыра çапнă. Çурçĕр флочĕн бомбардировочнăй тата штурмовой авиацийĕ, торпеда катерĕсемпе килĕштерсе çапăçса, Баренц тинĕсĕнче нимĕçсен танкерне, виçĕ транспортне тата хурал катерне шыва путарнă. Торпеда катерĕсем тăшманăн пĕр транспорчĕпе хăй тĕллĕн çӳрекен баржине шыва путарнă.

Хĕрлĕ Ялавлă Балтика флочĕн авиацийĕ Балтика тинĕсĕпе Финн заливĕнче тăшманăн пĕтĕмĕшпе 26.000 тонна таякан 5 транспортне шыва путарнă. Унсăр пуçне тата тăшманăн хăй тĕллĕн çӳрекен 2 баржине тата 2 хурал карапне путарнă.

* * *

Венгерсен телеграф агентстви сентябрĕн 15-мĕшĕнче çакăн пек опровержени панă: «Ют çĕршывсенчи хыпарсем Варшава патĕнчи çапăçусенче Венгри çарĕсем те кĕрешеççĕ тесе пĕлтереççĕ. Венгрин телеграф агентстви çапла каласа пĕлтерме полномочи илнĕ: çавăн пек хыпар—суя хыпар». Венгрин телеграф агентстви панă опровержени суя сăмах пулни ытла та курăнса тăрать. Çакна тĕп-тĕрĕс пĕлнĕ: Прагăран çурçĕртерехре нимĕç çарĕсемпе пĕрле венгерсен 1-мĕш кавалери дивизийĕ, утсем çинчен анса, пехота вырăнне çапăçать. Совет çарĕсем Варшава патĕнче тыткăна илнисем хушшинче Венгри салтакĕсемпе офицерĕсем те сахал мар. Çитменнине тата нимĕçсем Варшава патĕнчи çапăçусенче вĕсемпе пĕрле Венгри çарĕсем çапăçнине пĕрре те пытарса тăмаççĕ. Будапештра опровержени пама хатĕрленнĕ кун нимĕçсем çапла пĕлтерчĕç: Прагăран çурçĕртерехре Венгри çарĕсемпе эсэсовецсен çарĕсен чаçĕсем кунти фронтăн малалла тухса тăракан линине хăйсен аллинчен яман», терĕç.

Пĕтĕм тĕнче пĕлсе тăракан тĕрĕс япалана суя хыпар тесе сирсе яма çук. Будапештри гитлеровецсем, темле хăтлансан та, хăйсем ответ тытассинчен çăлăнса юлма пултараймĕç. Гитлер вăрă-хурахĕсен лагерĕнче тăрса, вĕсем хăйсен пĕтес патне сывхарса пыракан Берлинри хуçисемпе пĕрле пĕр шăпана пайлама тивĕçлĕ пулĕç.

ОКТЯБРЬ УЯВĔ УМĔНХИ СОЦИАЛИЗМЛĂ ĂМĂРТУ

Судоверфь работникĕсен обязательстви

СЕНТЕРВАРРИ, сентябрĕн 18-мĕшĕ. (Телефонпа). Судоверфри рабочисем, инженерсемпе техниксем тата служащисем Сталин ячĕпе тăракан завод коллективĕ чĕнсе каланине пысăк çĕкленӳпе сӳтсе-явреç. Харитонов юлташ ертсе пыракан комсомолецсемпе çамрăксен бригади уяв умĕнхи ăмăртура кулленхи нормăна 180 процентран кая мар тултарса пыма сăмах пачĕ. Çавăн пекех стахановец Белов юлташ сентябрьпе октябрьти плана 150 процент тултарма пулчĕ.

Судоверфь коллективĕ, ăмăртăва хутшăнса, вунă уйăхри плана срокчен тултарма, планран ирттерсе 50 пин тенкĕлĕх продукци туса кăларма, продукцин хăйне ларакан хакне 12 процент йӳнетме, ĕç тухăçлăхне 10 процент ӳстерме, топливо 15 процент таран перекетлеме йышăнчĕ. Оборудованисемпе туллин усă курас, рабочисен квалификацине ӳстерес, хĕле хатĕрленес тĕлĕшпе те чылай ĕçсем тума палăртнă.

Халĕ судоверфь коллективĕ илнĕ обязательствăсене пурнăçа кĕртессишĕн вăй-хăвата шеллемесĕр кĕрешет. Судоверфри рабочисем хушшинче ăмăрту анлăн сарăлса пырать.

П. ЖИЛОЧКИН.

Планран ирттерсе 340 пин тенкĕлĕх продукци кăларма пулаççĕ

КАНАШ, сентябрĕн 18-мĕшĕ. (Телефонпа). Мускаври Сталин ячĕпе тăракан завод коллективĕ Октябрь уявĕ умĕнхи социализмлă ăмăртăва организацилеме чĕнсе калани пичетленнĕ хаçатсене илсенех, «Авангард» артельте пухусем пулса иртрĕç. Çав пухусенче чĕнсе каланине сӳтсе-явса, обязательствăсем илнĕ. Артель коллективĕ кăçал планран ирттерсе 340 пин тенкĕлĕх продукци туса кăларма пулчĕ.

Артельте ĕçлекенсем фронтовиксен çемьисене пулăшас енĕпе чылай ĕçсене пурнăçа кĕртме сăмах пачĕç. Çар çыннисен çемьисем валли 150 кубометр вутă хатĕрлеме тата фронтовиксен ачисене пулăшмалли фонда пĕр кунхи ĕç укçине пама йышăннă.

М. СТЕПАНОВ.

ШУПАШКАРТИ ПРЕДПРИЯТИСЕНЧЕ

Мускаври Сталин ячĕпе тăракан завод коллективĕ чĕнсе каланине сӳтсе-явасси Шупашкарти пур предприятисемпе учрежденисенче те пысăк çĕкленӳпе иртсе пырать. Заводсемпе фабрикăсен тата учрежденисен коллективĕсем, уяв умĕнхи ăмăртăва хутшăнса, çĕнĕ обязательствăсем илеççĕ.

Тир-сăран комбиначĕн коллективĕ сентябрь уйăхĕнчи плана 27 кун хушшинче тултарма, ĕç тухăçлăхне 3 процент ӳстерме, продукцин пахалăхне лайăхлатма тата октябрĕн 15-мĕшĕнчен кая юлмасăр хĕле тĕплĕн хатĕрленсе çитме пулнă.

Хулари суту-илӳ работникĕсем 3-мĕш кварталти таварçаврăнăш планне сентябрĕн 25-мĕшĕ тĕлне, пахча-çимĕçсем хатĕрлемелли плана ноябрĕн 7-мĕшĕ тĕлне пурнăçа кĕртме сăмах панă. Хулари суту-илӳ работникĕсем хăйсем республикăри суту-илӳ работникĕсене чĕнсе каланинче кашни магазин, столовăй, подсобнăй хуçалăх ĕçне кăтартуллăн организацилеме пулаççĕ.

ПИТĔ ВĂЙЛĂ КОКС БАТАРЕЙИНЕ ХУТА ЯНĂ

Донбаса ирĕке кăларни çулталăк çитнĕ кун Горловкăри рабочисем срокчен юсаса çитернĕ тăваттăмĕш питĕ вăйлă кокс батарейине хута янă. Малтанхи виçĕ кăмаки темиçе вунă тонна метеллурги коксĕ хатĕрлесе панă ĕнтĕ.

Рабочисем сывăх вăхăтрах çав батарейăна хăйĕн пĕтĕм вăйĕпе ĕçлеттерме тытăнма тата Днепродзержинскри завод металлургĕсене лайăх йышши кокс çителеклĕ туса пама сăмах панă. (ТАСС).

Вăрнар районĕнчи Сталин ячĕпе тăракан колхоз, государствăна кăçалхи çулшăн тырă парса татса, килес çулшăн та 3000 пăт панă

Республикăри пур колхозсен те çак патриотла пуçарăва йышăнса илмелле

1944 ÇУЛХИ СЕНТЯБРЕН 15-МĔШĔ ТĔЛНЕ РЕСПУБЛИКĂРИ КОЛХОЗСЕНЧЕ ТЫРПУЛСЕНЕ ВЫРСА ПУХАС ТАТА КĔРХИ ÇЕРТМЕ ТĂВАС ĔÇ МĔНЛЕ ПЫНИНЕ КĂТАРТАКАН СВОДКА
(процентпа)

РАЙОНСЕМ	Тырă вырса пухнă	Капана хывнă	Çапнă	Кĕрхи çертме тунă
Вăрнар	100,0	81,4	53,3	10,6
Калинино	100,0	77,9	45,1	20,4
Канаш	100,0	59,8	45,1	12,8
Красноармейски	100,0	80,8	42,5	17,0
Сĕнтĕрвăрри	100,0	73,9	49,6	22,4
Советски	100,0	70,0	47,2	15,5
Сĕнтĕр	100,0	66,1	48,8	15,7
Вăрмар	100,0	71,1	46,5	17,2
Çĕрпӳ	100,0	79,9	55,7	21,1
Шупашкар	100,0	70,9	46,2	18,1
Чурачăк	100,0	93,8	50,1	38,9
Етĕрне	100,0	74,8	41,3	10,3
Шăхасан	99,6	70,5	53,6	16,2
Муркаш	99,5	55,1	50,1	29,8
Елчĕк	99,4	70,7	40,0	11,2
Ишлей	99,2	57,8	44,0	13,5
Элĕк	99,0	55,6	43,6	21,9
Куславкка	98,5	63,3	51,0	19,7
Чкаловски	98,2	68,8	35,9	8,7
Тăвай	98,2	64,2	41,3	9,5
Октябрьски	97,9	72,2	41,7	21,3
Пăрачкав	97,2	68,7	44,3	—
Йĕпреç	96,8	60,0	45,3	4,3
Первомайски	96,5	61,0	45,3	1,9
Комсомольски	95,3	64,3	40,8	1,8
Хĕрлĕ Чутай	95,1	58,3	40,9	2,9
Улатăр	88,7	70,4	43,8	4,5
Çĕмĕрле	88,1	70,7	49,7	1,8
Шăмăршă	83,4	76,3	52,6	1,8
Кувакино	71,0	74,8	46,3	—
Шупашкар хули	100,0	87,5	78,2	18,4
Канаш хули	90,0	68,2	42,8	—
Чăваш АССР тăрăх	97,6	69,5	45,4	13,0

Государствăна килес çулшăн 3.000 пăт тырă панă

КОЛЬЦОВКА. (ТЕЛЕГРАФПА). Вăрнар районĕнчи Кольцовкăри Сталин ячĕпе тăракан Ленин орденлĕ колхоз тырă вырса пухас тата кĕлте турттарса капана хывас ĕçсене вĕçлерĕ. Сентябрĕн 13-мĕшĕ тĕлне эпир государствăна тырă памалли, МТС ĕçленĕшĕн натуроплата тӳлемелли тата Хĕрлĕ Çар фондне тырă хывмалли плана тултартăмăр. Пĕтĕмпе 16.000 пăт тырă панă. Кунсăр пуçне, 1945 çулшăн государствăна аванс шучĕпе 3.000 пăт тырă панă. (Çакă вăл обязательство тăрăх тырă памалли планăн 50 процентĕ чухлĕ пулать).

Колхоз правленийĕн председателĕ
А. ВАСЯНИН.

Кирен мĕнле çанталăкра та графика тултарса пымалла

ИШЛЕЙ, сентябрĕн 18-мĕшĕ. (Телефонпа). Фронтри пек ĕçлемелли вунăкунлăхра районри малта пыракан колхозсем хăйсен государство умĕнчи малтанхи тивĕçне пурнăçларĕç. «Серп и молот» колхоз государствăна тырă памалли кăçалхи обязательствăна тултарнă хыççăн 1945 çулшăн аванс шучĕпе 66 центнер панă. Çавăн пекех çитес çулшăн «Тукас» колхоз 55 центнер, «МОПР» колхоз 25 центнер, «Боевик» колхоз 21 центнер тырă леçнĕ. Государствăна тырă памалли кăçалхи обязательствăна районĕпе пурĕ 20 колхоз тултарнă.

Анчах та çак малта пыракан колхозсен ĕçĕ государствăна тырă парас тĕлĕшпе районри хăшпĕр колхозсем начар ĕçленине витме пултараймасть. Районри 86 колхозран 33-шĕ государствăна тырă памалли графика тултарса пымаççĕ. Уйрăмăнах «Красный пахарь» колхоз графика пăссах ĕçлет. Ку колхозăн сентябрĕн 15-мĕшĕ тĕлне график тăрăх 626 центнер тырă леçмелле пулнă. Вăл 528 центнер çеç леçнĕ. Колхоз председателĕ Лебедев чи малтан çапнă 73 центнер тырра государствăна парас вырăнне ăçта килчĕ унта салатса пĕтернĕ. Хăйпе пĕр каварлă тата туслă çынсене И. Кириллова 401 килограмм, К. Мушлаева 396 килограмм, С. Самойловпа Пушинăна 255 килограмм валеççе панă. Çав вăхăтрах уйхирте тăрăшса ĕçлесе нумай ĕçкунĕ тунă колхозниксене аванс шучĕпе 9-шер килограмран ытла паман. Колхоз лашисемпе хатĕрлев пунктне тырă турттарас чухне М. Исыковпа В. Мушлаев единоличниксене суха туса, тырă акса панă.

«Акара» колхоз та государствăна тырă леçмелли графика кунран-кунах тултарса пымасть. Паянхи куна çак колхоз графикпа пăхнинчен 33 центнер тырă каярах леçнĕ. Колхозăн государствăна тырă парса татма пур майсем те çителĕклĕ. Кунта туртăм тата ĕç вăйĕ çителĕклĕ, транспорт бригадисем те пур. Анчах колхоз председателĕ Бусов юлташ çав вăйсене ĕçе мобилизацилеме тăрăшмасть. Хăй вăл Шупашкара нимĕн ĕççĕрех çӳресе вăхăта ирттерет. Бусов юлташ ĕнесемпе вăкăрсене кӳлме вĕрентес ĕçпе те интересленмест.

Туртăм вăйĕпе туллин усă курманнине пула авăн çапас ĕç юлса пырать. Çавăнпа та район государствăна тырă графикпа пăхнинчен сахалтарах леççе тăрать.

Государство панă графика кирек мĕнле çанталăкра та тултарса пымалла. Район руководителĕсен, çакăнтан тивĕçлĕ вывод туса, ĕçе хăвăртлатмалли мерăсем йышăнмалла.

Т. ИВАНОВ.

ГОСУДАРСТВĂНА ТЫРĂ ПАМАЛЛИ ПЛАНА СЕНТЯБРЕН 15-МĔШĔ ТĔЛНЕ МĔН ЧУХЛĔ ТУЛТАРНИНЕ КĂТАРТАКАН СВОДКА

Районсем	Миçе процент тултарнă
Вăрнар	83,6
Çĕрпӳ	73,8
Шупашкар	72,9
Муркаш	67,4
Ишлей	65,3
Шăхасан	63,6
Сĕнтĕрвăрри	62,3
Октябрьски	61,7
Советски	60,3
Красноармейски	59,6
Сĕнтĕр	59,0
Калинино	57,9
Канаш	57,0
Чурачăк	56,6
Куславкка	56,0
Вăрмар	53,3
Элĕк	52,2
Етĕрне	49,9
Йĕпреç	45,3
Улатăр	42,5
Елчĕк	41,7
Çĕмĕрле	40,4
Первомайски	39,3
Хĕрлĕ Чутай	38,3
Комсомольски	37,3
Тăвай	37,0
Шăмăршă	30,3
Чкаловски	27,1
Пăрачкав	17,9
Кувакино	17,7

Колхозсенчи вылăх-чӗрлӗхе ăшă çӗрте тата тутă хӗл каçарма хатӗрленер

Г. А. МАРТЫНОВ.

ВКП(б) Обком секретарӗн вылăх-чӗрлӗх ӗрчетес тӗлӗшпе ӗçлекен заместителӗ.

Чăваш АССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Обкомӗн бюровӗ «Вылăх-чӗрлӗхе хӗл каçармашкăн апат тата çуртӗр хатӗрлесе хурасси çинчен» кăçалхи июнӗн 12-мӗшӗнче йышăннă постановленире колхозсемпе совхозсем умне, партипе совет тата çӗрӗç органӗсем умне колхозсемпе колхозниксен вылăх-чӗрлӗхӗсем валли апат-çимӗç çителӗклӗ таран хатӗрлесе хурас задачăна лартрӗç. Утă çулса пуçтарассипе силос хывас ӗçсене пирӗн республикăри колхозсем кăçалхи çул пӗлтӗрхинчен чылай каллăнрах туса ирттерчӗç. Утă çулса пухмалли плана колхозсем пӗтӗмӗшпех тултарнă, çавăн пекех силос хывмалли плана та сентябрӗн 1-мӗшӗ тӗлне 101 процент пурнăçа кӗртнӗ. Нумай колхозсем силос хывмалли задание чылай ирттерсе тултарнă. Çӗрпӳ районӗнчи «Пионер» колхоз планпа 80 тонна хывас вырăнне 150 тонна силос хывнă.

Анчах çапах та хăшпӗр колхозсем питӗ паха вылăх апачӗ пулса тăракан силоса хакламаççӗ. Иртнӗ çул ытти апатсем çителӗксӗр пулнă пирки, нумай колхозсем силоспа ӗнесене кăна мар, сыснасене, сурăхсене, кайăк-кӗшӗке тата лашасене те тăрантарнă. Çав колхозсенче вылăхсене тăрантарнă çӗрте тӗштырă сахал расходланă пулин те, хӗллехи тата çуркуннехи вăхăтсенче вылăхсем начарланса пӗтни пулман.

Силос мӗнле паха апат-çимӗç пулнине пӗле тăркачах, ăна хывмалли плана Шăмăршă, Хӗрлӗ Чутай, Куславкка, Пăрачкав, Шăхасан, Етӗрне тата Йӗпреç районӗсенчи колхозсем паянхи кунччен те тултарман. Шупашкар районӗ силос хывмалли плана, пӗтӗмӗшпе илсен, тултарнă, анчах сентябрӗн 1-мӗшӗ тӗлне районри 101 колхозран 15 колхоз çав плана пурнăçламан.

Кăçалхи çул курăк вăйлă çитӗнсе пыни мӗнпур колхозсене пӗтӗм вылăх-чӗрлӗх валли çителӗклӗ таран силос хатӗрлесе хăварма май парать. Çав майсемпе туллин усă курса юлмалла, кашни ӗне пуçне 4—5-шер тонна, кашни лаша пуçне 5-шер центнер, кашни сурăх пуçне 4-шер центнер силос хывмалла. Çакна ăна пур районсенче те тата кашни колхозрах пурнăçа кӗртме май пур. Вылăх-чӗрлӗх фермисен заведующийӗсен колхозсенче силос хывас ӗçе хăйсен аллине илмелле, ку ӗçе ытти колхозниксем тăвассине шанмалла мар, пур çӗрте те пахалăхлă силос хывса хăвармалла. Ялхуçалăх специалисчӗнсен колхозниксене силос хывас ӗçӗн техникине татах та татах вӗрентмелле. Вылăх-чӗрлӗх ӗрчетес тӗлӗшпе ӗçлекенсене — ӗне сăвакансемпе сысна пăхакансене тата ыттисене те—лайăх силос вылăх-чӗрлӗх тухăçлăхне ӳстерме май пани çинчен тата хăйсен çак ӗçӗшӗн ытларах хушса тӳлесси çинчен тӗплӗн ăнлантарса памалла. Силос хывма хальхи вăхăтра çӗрулми аврипе, купăста, кăшман çулçипе, пахча-çимӗç кăларнă хыççăн тăкăнса юлакан ытти тӗрлӗ çулçăсемпе, çарансем çинче çулнă хыççăн тепӗр хут ӳссе çитӗннӗ курăкпа анлăн усă курмалла.

Силос хывса хăварнă шăтăксене куллenex сăнаса тămалла, шăтăк çинчи тăпрана тăтăшах тӳрлетмелле, шăтăк-çурăксене питӗрмелле, силос шăтăкӗ тавра, унта çăмăр шывӗ ан лектӗр тесе, канавсем чавмалла. Силоса хӗлле кăларма ансат пултăр тесе, силос шăтăкӗсем çине кӗркунне улăм витсе хăвармалла.

Колхозсенчи утă хисепне кăçалхи çул нумай ӳстерме пулать. Улăхсемпе çарансене, нумай çул ӳсекен курăксене тепӗр хут çулма май пур. Иккӗмӗш хут çулас ӗçе халӗ, çанталăк типӗрех тăнă чухне, туса ирттермелле. Мӗнпур çулса пухнă тата капана хывнă утта вирсе, актсем тăрăх приходламалла. Шупашкар, Ишлей, Çӗмӗрле тата Вăрмар районӗсенчи нумай колхозсенче хӗлле тăрантармалли утта халех пӗр хисепсӗр расходлама тытăннă. Тырă леçме, горючи тиеме е хăйсен ӗçӗсене тума каякан колхозниксем утă капанӗсем патне пыраççӗ те, кам мӗн чухлӗ илес тенӗ, çавăн чухлӗ утă илсе каяççӗ. Тепӗр чухне ларса пыма çемçе пултăр тесе те урапа çине утă хураççӗ. Çапла вара хӗллехи вăхăтра питех те кирлӗ пулакан паха апата—утта нимӗн йӗркисӗр салатса пӗтереççӗ. Çак вăл колхоза пысăк сиен кӳрет. Хальхи вăхăтра типӗ утăпа усă курма чармалла. Лашасемпе вăкăрсене тата ӗнесене улăхсенче çӗнӗрен ӳссе çитӗннӗ курăка çулса памалла. Ахаллӗн çавăн пек хуçасăр колхозсен вылăх-чӗрлӗх валли хӗлле татах утă пулмасть.

СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральнăй Комитечӗ кăтартса панă тăрăх, утă çулса пухнă çӗрте ӗçленӗ колхозниксене, колхоз вылăх-чӗрлӗхӗ валли ытларах апат-çимӗç хатӗрлесе хума хавхалантарас шутпа, вӗсем çулса капана хывнă утăран 10-мӗш пайне памалла. Утă вырăнне ытти продуктсем те пама юрать. ВКП(б) райкомӗсемпе райисполкомсен партипе правительствăн çав кăтартăвӗсене колхозсенче мӗнле пурнăçа кӗртсе пынине тӗрӗслесе тămалла, çак ӗçе ертсе пымалла.

Колхозсенче авăн çапнă чухне улăмпа арпа тата пучах нумай пухăнать. Çапнă хыççăн пухăнакан мӗнпур улăма улăмурисем туса лартмалла. Улăмурисене шыв каймалла мар туса купаламалла. Пăрçа-ясмăк улăмӗсен куписене çиелтен ыраш улăмӗпе витмелле. Хăшпӗр колхозсем комбайн çапнă улăма пуçтармасăр уйра нумай вырттараççӗ, вара улăм çăмăрпа хуралса е кăвакарса каять. Çавăн пек улăмпа тăрантарсан, вылăхсен вар-хырăмӗсем пăсăлаççӗ. Çавăн пек ан пултăр тесен, итемсем çинчи мӗнпур апат-çимӗçе лайăх тирпейлесе пухса хумалла. Арпапа пучах — вылăхсемшӗн лайăх апат пулса тăрать. Анчах та хăшпӗр колхозсен руководителӗсем çавна шута илмеççӗ. Авăн çапнă чухне пучахпа арпана пуçтармасăр сапаласа пăрахаççӗ, вӗсем вара çăмăрпа йӗпенсе пăсăлаççӗ. Кашни колхоз председателӗ кун пирки ватă колхозниксемпе калаçса пăхтăр, ватă çынсем хăйсен хуçалăхӗсенче ӗлӗк арпапа пучаха мӗнле тыткалани çинчен каласа парӗç. Арпапа пучаха пухса хума итем патӗнче арпалăх е ӳпле тумалла. Çак ӗçре витнӗ итемсемпе те усă курма пулать. Арпалăха мӗнле тумалли çинчен кашни хресчен çынни лайăх пӗлет.

Вылăх апачӗшӗн çакăн пек хуçалла тăрăшсан, кашни колхозăн çителӗклӗ тăранах тата лайăх апат-çимӗç пулать.

Колхозăн мӗнпур вылăх апатне — утăпа улăма, арпапа пучаха вирсе, вылăх-чӗрлӗх фермисен заведующийӗн аллине акт тăрăх памалла. Колхозсенче улăмпа арпасене вирсӗр те тирпейсӗр сапалани пулмалла мар.

Çавăн пекех шултăра апат-çимӗçе колхозниксене те вӗсем ӗçлесе илнӗ ӗçкунӗсем çине çирӗп шут тăрăх валеçсе памалла.

Кăçалхи çуркунне колхозсенчи вылăх-чӗрлӗх ӗрчетес тӗлӗшпе ӗçлекен колхозниксем фермăсем çумӗнчи участоксене апат-çимӗç культурисем иртнӗ çулхинчен виçӗ хут нумайрах акса хăварчӗç. Çав участоксенчи тырпулсемпе тымар-çимӗçсене вăхăтра пухса кӗртсе, хӗлле пăхса усрама лайăх, тӗплӗн вырнаçтарса хумалла. Çакă вăл колхозсенчи вылăх-чӗрлӗх фермисене нумай апат-çимӗç хушса парать.

Ферма заведующийӗсен тата вылăх-чӗрлӗх ӗрчетес тӗлӗшпе ӗçлекен мӗнпур колхозниксен вылăх апачӗ валли уйăракан çӗрулмине, кăшмана, кишӗрпе ытти тымар-çимӗçсене хурса усрама фермăсем çывăхӗнче хранилищӗсем тăвассишӗн тăрăшмалла. Çакăнпа пӗрлех ферма çывăхӗнчи участоксем çине, унти тырпулпа пахча-çимӗçе пухса кӗртнӗ хыççăнах, тислӗк турттарса, кӗрхи çӗртме туса хăвармалла. Çапла килес çул та ферма çумӗнчи участоксем çинче вăйлă тырпул туса илессишӗн халех ӗçлеме тытăнмалла.

Вылăх-чӗрлӗхе минераллă апат-çимӗçпе тăрантарни вылăх-чӗрлӗх тухăçлăхне ӳстерме, сывлăхлă пăрусемпе çурăсем илме тата çамрăк вылăхсене тӗрӗс пăхса çитӗнтерме май парать. Минераллă апат-çимӗçпе тăрантарман вылăхсен тӗрлӗ чир-чӗрсем пулаççӗ. Лашасем час-часах ун пек чухне тăпра кышлаççӗ, хăйсен тирӗсене çиеççӗ, сурăхсем, уйрăмах путексем, хăйсен çăмне чăмлаççӗ. Çакна лайăх тӗпчесе палăртнă: кашни кун 30—40 грамм тăвар çиекен лашасем менингит чирӗпе чирлемеççӗ. Минераллă апат-çимӗçсем памасан, сыснасен ревматизм пулать, амисем вара вилнӗ çăвăрсем çăвăрласа параççӗ. Çавăн пек чир-чӗрсем ан пулччăр тесен, кашни конюхăн, ферма заведующийӗн тата фермăсенчи ытти работниксен лашасемпе ӗнесене, сыснасемпе сурăхсене тата кайăк-кӗшӗксене хӗлле тăрантарма минераллă апат-çимӗçсем—тăвар, пур, шурă тăм, çунтарнă шăмă, шывра чӳхесе типӗтнӗ кӗл тата ытти материалсем хатӗрлесе хумалла. Чăхсем валли чул тӗпретсе, хăйăрпа кӗл пухса хурас пулать.

Малта пыракан нумай колхозсем çав ӗçсене çулран çулах пурнăçа кӗртсе пырса, хăйсен ӗçӗнче паха çитӗнӳсем тăваççӗ. Анчах хăшпӗр зоотехниксемпе ветеринари работникӗсем вылăх-чӗрлӗх ӗрчетес тӗлӗшпе кая юлса пыракан колхозсене зоотехникăпа ветеринари мероприятийӗсене пурнăçа кӗртес ӗçре сахал пулăшаççӗ.

Çӗрӗç органӗсен, партипе совет тата комсомол организацийӗсен колхозсенчи вылăх-чӗрлӗхе ăшă çӗрте тата тутă хӗл каçармалла тăвассишӗн пӗтӗм вăя хурса тăрăшмалла. Çине тăрса ӗçлесен, колхозсем вылăх-чӗрлӗх йышӗпе унăн тухăçлăхне ӳстерес ӗçре татах та пысăкрах çитӗнӳсем тăвӗç, çапла вара çӗршывпа фронта татах та ытларах апат-çимӗçсем пăрса пулăшӗç.

Юлашки. Пуçламăшӗ «Чăваш Коммунин» 184-мӗш номерӗнче.

Колхозри шут ӗçне йӗркелемелле

Елчӗк районӗнчи Ленин ячӗпе тăракан колхозăн балансӗнче июлӗн 1-мӗшӗ тӗлне 910.500 тенкӗ шутланать. Вăл шутра — дебиторла парăмсем 35.600 тенкӗ. Вӗсем пуринчен ытларах колхозсенчен, учрежденисенчен илмелли парăмсем.

Акă Елчӗк МТС-нех илер. Иртнӗ çул бензин турттарса панăшăн вăл пире 1.600 тенкӗ тӳлемелле, анчах та МТС çакна пӗр сăлтавсăрах тӳлемест. Уйрăм колхозсем 1940 çулта илнӗ парăмсене те тӳлеме шутламаççӗ. Эпир иртнӗ виçӗ çул хушшинче 7 колхоза пурӗ 600 центнера яхăн тырă кивçен панă. Вӗсен ăна тахçанах пире тавăрса памалла. Анчах паянхи куна çитсе пирӗн кӗлете каялла пӗр килограмм та кӗмен. Вăл кăна та мар, колхозсем хушшинчи килӗшӳ малалла тăсас тӗлӗшпе колхозсен пӗр представителӗ те килмест. Тӳрӗ мар кăмăллă çынсем çав парăмсене пытарса хăварма та хăтланаççӗ. «2-ая пятилетка» колхозăн пире 40 центнер ыраш памалла. Унта кайса тӗрӗслесен, çакă курăнчӗ: вӗсем пирӗн колхозран илнӗ тырра ниçта та приходламан. «Смычка» колхозра та пире памалли 4,5 центнер тулă курăнмасть.

Учет ӗçне тата тӗп кӗнекесем çине çырса пырассине нумай колхозсенче тӳсме çук начар йӗркеленӗ. Документсене вăхăтра çырса, çӗлесе пымаççӗ. Час-часах счетовод ӗçне пӗлмен çынсене лартнă май, вӗсем пӗтӗм ӗçе пăтраштарса пӗтереççӗ. Райçӗрӗç пайӗ колхоз счетоводӗсене пухса семинарсем, канашлусем ирттермест. Çавна пула счетоводсем пӗр-пӗрин ӗçӗнчи опытсемпе усă кураймаççӗ. Райçӗрӗç пайӗн инструктор-бухгалтерсем пур, анчах та вӗсем вăхăта ытларах çӗрӗç пайӗнче ларса ирттереççӗ.

Иртнӗ çулсенчи парăмсене кăçал кашни колхозах парса татма тăрăшмалла.

В. ПЕТРЯНКИН,
Колхоз счетоводӗ.

Кинематографи тӗлӗшпе ӗçлекен художествăллă совет

СССР Совнаркомӗ Кинематографи ӗçӗсен комитечӗ çумӗнче ялан ӗçлекен художествăллă совет тунă. Çав советăн задачи — кинокартинăсен пахалăхне пур майпа та ӳстерсе пырасси тата экрансем çине илемлӗх енчен те, шухăш енчен те лайăх кинофильмсем кăларса тămалла тăвасси пулать.

Художествăллă совета искусствăсен 29 деятелӗ кӗнӗ — кинорежиссерсем, артистсем, композиторсем, писательсем, художниксем, кинооператорсем. Советăн председателӗ пулма И. Большакова, унăн заместителӗ пулма И. Пырьева çирӗплетнӗ; совет членӗсем çаксем: Александров, Бабочкин, Васильев, М. Галактионов генерал-майор, Герасимов, Горбатов, Дикий, Егоров, Пятницкий ячӗпе тăракан хорăн художествăллă руководителӗ Захаров, Москвин, Охлопков, Поликарпов, Пудовкин, Ромм, Савченко, Соболев, Симонов, Тихонов, Н. Таленский генерал-майор, Хренников, Хмелев, Черкасов, Чиаурели, Чирков, Шапорин, Шостакович, Эйзенштейн.

Сентябрӗн 15-мӗшӗнче художествăллă советăн 1-мӗш ларăвӗ пулса иртнӗ, унта «Быковцы» ятлă илемлӗ çӗнӗ фильма пăхса тухса сӳтсе-явнă. Çав фильм колхозăн Отечественнăй вăрçă вăхăтӗнчи пурнăçне кăтартса парать. Ăна М. Папав сценарийӗ тăрăх тунă, лартасса Б. Бабочкинпа А. Буслаев режиссерсем лартнă.

ВĂТАМ АЗИРИ 5 РЕСПУБЛИКĂН КОНЦЕРТ-ФИЛЬМӖ

Ташкентри художествăллă фильмсен студийӗ Вăтам Азири 5 республикăн концерт-фильмне ӳкерсе пӗтернӗ. Çав фильмра Узбекистанри, Казахстанри, Таджикистанри, Киргизири тата Туркменири искусство мастерӗсене ӳкерсе илнӗ. Вӗсем совет композиторӗсен чи лайăх произведенийӗсене юрласа е каласа панă. Фильма Вăтам Азири республикăсен музыкин вунăкунлăхӗнче юрласа панă халăх юррисемпе ташласа кăтартнă ташшисем те кӗнӗ. (ТАСС).

КИЕВ ОБЛАÇӖНЧИ САХĂР ЗАВОЧӖÇЕМ ӖÇЛЕМЕ ТЫТĂНМА ХАТӖР

Нимӗç захватчикӗсем Киев облаçӗнче 37 сахăр заводне ишсе хăварнă, юрăхсăра кăларнă. Çав предприятисене юсаса хута ярас тӗлӗшпе сахăр промышленноçӗн работникӗсен питӗ нумай ӗçлемелле пулнă. Халӗ 18 завод сахăр тума тытăнма хатӗр ӗнтӗ. Кăçал тата 8 завода юсаса хута яраççӗ.

Хальхи вăхăтра топливо кӳреççӗ. Кадрсем хатӗрлеççӗ. Курссенчен 3.000 çамрăк рабочие яхăн вӗрентсе кăлармалла. (ТАСС).

Хӗвеланăç Европăри вăрçă ӗçӗсем

ЛОНДОН, сентябрӗн 16-мӗшӗ. (ТАСС). Союзниксен экспедициллӗ вăйӗсен верховнăй командованийӗн штабӗ паян пичетлесе кăларнă пӗлтерӳре çапла каланă:

Союзниксен çарӗсем Швейцари чиккинчен, Бельфортан кăнтăртарахри вырăнтан пуçласа, Шельда шывӗн вăррине çитиччен, 500 миля тăршшӗ фронтра хӗвелтухăç еннелле куçса пыраççӗ. Швейцари чикки патӗнче союзниксен Кăнтăр Францирен наступлени туса пыракан çарӗсем малалла куçса пынă; Дижон районӗнче вӗсем Францин çурçӗр пайӗнче кӗрешекен çарсен патруль отрячӗсемпе çыхăннă.

Тăшман малтан хатӗрлесе хунă позицисем çинче вăйлă хирӗç тăрать, вăл хăйӗн Бельфор çулӗ патнелле чакакан çарӗсен кăнтăр енчи пайне хӳтӗлеме тăрăшать.

Дижон хулинчен çурçӗр-хӗвеланăçнерехре Брен шывӗн улăхӗнче союзниксен çарӗсем Монбар хулине çитнӗ, тăшман унта вӗсене хытă хирӗç тăман. Союзниксен çарӗсем Нешато хулинчен 6 мильăра ларакан Шатенуа хулине тытса илнӗ. Союзниксен çарӗсен чаçӗсем халь Миркур хули тулашӗнче тăраççӗ.

Союзниксен Мозель шывӗ улăхӗпе пыракан çарӗсем Нанси хулипе Эпиналь хулине кӗрсе кайнă.

Люксембургăн çурçӗр пайӗнче, Сен-Вит хулинчен хӗвелтухăçнерехре, союзниксен чаçӗсем наступлени туса пынă; вӗсем тăшман хытă хӳтӗлекен оборона сооруженийӗсене атакăланă.

Аахен хули патне виçӗ енчен пырса тăнă союзниксен çарӗсене тăшман вăйлă хирӗç тăрать. Союзниксен чаçӗсем Маастрих хулине йышăннă та малалла куçнă.

Союзниксен авиацийӗ тăшманăн Голландири транспорт хатӗрӗсем çине, Бресченсри тата Шельдăран хӗвеланăçнерехре ларакан Флиссенгенри суднисемпе çыран хӗрринчи сооруженийӗсем çине бомбăсем пăрахнă.

ЛОНДОН, сентябрӗн 16-мӗшӗ. (ТАСС). Союзниксен Вăтаçӗр тинӗс таврашӗнчи хӗçпăшаллă вăйӗсен штабӗ сентябрӗн 16-мӗшӗнче пичетлесе кăларнă пӗлтерӳре çапла каланă: Англин 8-мӗш армийӗ Морано шывӗнчен хӗвелтухăçнерехри укрепление чылай аслăлатнă, тăшман хирӗç тăнине сире-сире янă. Сулахай флангри тӳпем çинче тăшмана Монте Коломбо хулинчен хăваласа кăларнă. Çапла вара, союзниксен çарӗсем Морано шывӗ патне анлăрах фронтпа пырса тăнă. Американецсен 5-мӗш армийӗнчи Америка, Англи тата Инди чаçӗсем «Гот линийӗнчи» позицисенче тăшманпа хаяррăн çапăçнă.

Йывăр бомбардировщиксен вăтам соединенийӗсем Афины районӗнчи аэродромсене тата Саламисри (Греци) подводнăй лодкăсен базине тапăннă. Тактика авиацийӗ тăшманăн Çурçӗр Италири тата çапăçусем пыракан районри çулйӗрӗсене тата çирӗплетнӗ пункчӗсене тапăннă.

ЛОНДОН, сентябрӗн 17-мӗшӗ. (ТАСС). Союзниксен верховнăй командованийӗн штабӗ сентябрӗн 17-мӗшӗнче пичетлесе кăларнă пӗлтерӳре çапла каланă:

Сентябрӗн 16-мӗшӗнче союзниксен çарӗсем Антверпен хулипе тинӗс хушшинчи районра малалла куçнă. Маас—Шельда каналӗ патӗнче союзниксем тăшмана тапăнма тунă укрепление хирӗç тăшман çав çавах контратакăсем тăвать, çапах та союзниксен вăйӗсем вăл укрепление хăйсен аллинче çирӗп тытса тăраççӗ.

Кунтан кăнтăртарахра союзниксен çарӗсем Германи çӗрӗнче Аахен хулин кăнтăрти таврашӗнче çапăçаççӗ. Пысăк чаçсем, тăшман хытă хирӗç тăнине çӗмӗрсе тăкса, Зигфрид линийӗн Аахен хулинчен хӗвелтухăçнерехри оборона сооруженийӗсене татнă. Союзниксен çарӗсем çавăн пекех тата тăшманăн оборона сооруженийӗсене Аахен хулинчен кăнтăр-хӗвелтухăçнерехри Ротт хулинчен кăнтăртарахра татнă. Вара вӗсем Ретген вăрманне кӗрсе кайнă. Сен-Вит хулинчен хӗвелтухăçнерехре Германи çӗрӗнче тăшман Брандшейд хули районӗнчи пек хытă хирӗç тăрса çапăçмасть. Мозель шывӗ улăхӗнче союзниксен çарӗсен пысăк вăйӗсем çав шыв урлă каçнă. Уйрăм чаçсем Нанси хулинчен чылаях малалла кайнă.

Союзниксен Кăнтăр Францирен Шомону хули патнелле куçса пыракан çарӗсем тăшман хирӗç тăнине тӗл пулман. Вессуль хулинчен çурçӗр-хӗвелтухăçнелле куçса пыракан çарсем Бельфор коридорне хӗвеланăç енчен пырса кӗмелли çулсем çинче тăшман туса лартнă оборона сооруженийӗсене çӗнтерсе тăкнă.

Альпы тăвӗсенче союзниксен çарӗсем Франципе Италие пӗрлештерсе тăракан Модан туннельне хӗвеланăç енчен пырса кӗмелли вырăнта Модан хулине кӗрсе кайнă. Тăшман Мон-Сени ту каççи еннелле чакать.

Истребитель-бомбардировщиксем тăшманăн Голландири транспорт объекчӗсене атакăланă.

ЛОНДОН, сентябрӗн 17-мӗшӗ. (ТАСС). Союзниксен Вăтаçӗр тинӗс таврашӗнчи хӗçпăшаллă вăйӗсен штабӗ сентябрӗн 17-мӗшӗнче пичетлесе кăларнă пӗлтерӳре çапла каланă:

Кунӗпе вăйлă çапăçнă хыççăн акăлчансен 8-мӗш армийӗн чаçӗсем Морано шывӗ патӗнчи укрепление аслăлатнă. Америкăн 5-мӗш армийӗнчи Америка, Англи, Инди тата Бразили чаçӗсем «Гот линийӗн» пысăк участокӗнче тăшманпа хаяррăн çапăçаççӗ.

Союзниксен авиацийӗ тăшманăн Югославири çулйӗрӗсене тата çапăçусен зонинчи чылай объектсене тапăннă.

Союзниксем Голландие сывлăшран пысăк десант антарнă

ЛОНДОН, сентябрӗн 17-мӗшӗ. (ТАСС). Союзниксен экспедициллӗ вăйӗсен верховнăй командованийӗн штабӗ çапла пӗлтерет: союзниксен 1-мӗш авиадесант армийӗн пысăк вăйӗсем паян кăнтăрла иртсен Голланди çӗрӗ çине аннă.

НИМӖÇСЕН ФРАНЦИРЕ ТӲСНӖ ÇУХАТĂВӖСЕМ

ЛОНДОН, сентябрӗн 17-мӗшӗ. (ТАСС). Союзниксен экспедициллӗ вăйӗсен верховнăй командованийӗн штабӗ çапла пӗлтернӗ: Франципе Бельгире сентябрӗн 15-мӗшӗ тӗлне нимӗçсен 750.000 салтак пӗтнӗ. Бредли генералăн 12-мӗш армейски группи кăна (çав группăна Америкăн 1-мӗшпе 3-мӗш армийӗсем кӗреççӗ) 250.000 нимӗçе яхăн тыткăна илнӗ. Деверс генералăн 6-мӗш армейски группи Францин кăнтăр çыранне десант антарнăранпа 80.000 çынна тыткăна илнӗ, Монтгомери фельдмаршалăн 12-мӗш армейски группи 70.000 çынна тыткăна илнӗ. Кунсăр пуçне, темиçе пин нимӗçе Ла-Манш хӗрринчи портсен районӗсенче, Брестра тата Шельда шывӗн кăнтăр хӗрринче çавăрса илнӗ. Шутласа пăхнă тăрăх, 150.000 нимӗçе ытла çапăçусенче вӗлернӗ.

Союзниксен авиацийӗн ӗçӗсем

ЛОНДОН, сентябрӗн 16-мӗшӗ. (ТАСС). Рейтер агентстви пӗлтернӗ тăрăх, сентябрӗн 16-мӗшӗ ыран тенӗ чух çӗрле «Галифакс» тата «Ланкастер» йышши самолетсем, йышлăн вӗçсе кайса, Киль хулине тапăннă.

«Москито» йышши самолетсен соединенийӗ Берлин çине бомбăсем пăрахнă.

ЛОНДОН, сентябрӗн 17-мӗшӗ. (ТАСС). Авиаци министерстви пӗлтернӗ тăрăх, сентябрӗн 10-мӗшӗпе 14-мӗшӗ хушшинче Англи бомбардировщикӗсем Германири тӗрлӗ промышленность объекчӗсем çине 13.000 тонна ытла бомба пăрахнă, урăхла каласан —кашни талăкра икӗ пин çурă тонна ытла пăрахнă. Германи çине çавăн чухлӗ нумай бомба пăрахма Германин Франципе Бельгири армийӗсене аркатса тăкнине пула май килнӗ.

Сентябрӗн 17-мӗшӗ ыран тенӗ чух çӗрле Англи самолечӗсем Брауншвейг хулине тапăннă.

Паян ирхине Америкăн йывăр бомбардировщикӗсен пысăк соединенийӗсем, истребительсем хӳтӗлесе пынипе, Германин Голландири батарейисем çине бомбăсем пăрахнă.

Югославири çапăçусем

ЖЕНЕВА, сентябрӗн 17-мӗшӗ. (ТАСС). Югослави халăхӗн ирӗклӗх çарӗн верховнăй штабӗ пӗлтернӗ тăрăх, Югослави чаçӗсем Сербире фронтăн пур участокӗсенче те наступлени туса пыраççӗ. Хӗвелтухăç Сербире ирӗклӗх çарӗн чаçӗсем Майдан Пек хулине йышăннă. Югослави çарӗсем çав хула патне çывхарса пынă чухне унти халăх восстани тунă та четниксемпе недичевецсен бандисене хӗçпăшалсăрлантарнă.

Боснире тата Македонире территорисене оккупантсенчен тасатса пыраççӗ. Демир Капия çывăхӗнче нимӗçсен Грецирен çурçӗрелле кайма хăтланнă пысăк колоннин атакине сирсе янă.

Герцеговинăра Невесинье-Улог секторӗнче тăшман çулйӗрӗсене сыхласа тăнă нимӗçсемпе четниксен вăйлă отрячӗсене аркатса тăкнă.

Далмацире Югослави чаçӗсем Бенковац хулине йышăннă.

Словенире Югослави партизанӗсен отрячӗсем тăшман çулйӗрӗсене пăсаççӗ.

Квебекри конференци

РУЗВЕЛЬТПА ЧЕРЧИЛЛЬ ПӖРЛЕ ПӖЛТЕРНИ

КВЕБЕК, сентябрӗн 16-мӗшӗ. (ТАСС). Рузвельтпа Черчилль Квебекри конференцин итогӗсем çинчен пӗрле çапла пӗлтернӗ:

«Президент тата премьер-министр, çавăн пекех тата пӗрлешӳллӗ штабсен начальникӗсем темиçе канашлу туса ирттерчӗç. Çав канашлусенче Германипе Японие хирӗç пур майпа та вăрçассине сӳтсе-яврӗç. Вӗсем Европăри хăйӗн юлашки тапхăрӗ патне çывхарса пыракан вăрçа вӗçлес тата Лăпкă океан çинчи варварсене аркатса тăкас ыйтусем тӗлӗшпе кӗске вăхăтрах калаçса татăлса, решенисем йышăнчӗç. Квебекри конференцин участникӗсем ӗçре тӗл пулнă чи пысăк йывăрлăх вăл çакă: тăшманпа кӗрешекен кашни çӗршыв тата çав çӗршывсем пурте пӗрле тăшмана хирӗç усă курма тăрăшакан çав тери пысăк вăйсемпе Японие хирӗç усă курма май тупасси пулчӗ».

Паян пулса иртнӗ пресс-конференцире Рузвельт çапла каланă: союзниксен руководителӗсем Германие хăçан пӗтӗмпех çӗнтерессине каламаççӗ, анчах та вӗсем Европăри вăрçа часах вӗçлеме, унтан вара Хӗвеланăçӗнчи çӗршывсен мӗнпур вăйӗсене Японие хирӗç ярса, Японие пӗр условисӗрех парăнтарма май пулӗ тесе шанса тăраççӗ. Рузвельт çапла каланă: Квебекри конференцире хӗвеланăçӗнчи державăсен руководителӗсем Пӗрлешӳллӗ Штатсемпе, Великобритани тата доминионсем Инçетри Хӗвелтухăçӗнче ӗçе татса памалли кампани туса ирттерес тӗлӗшпе плансем туса хатӗрленӗ.

Çав пресс-конференцирех Черчилль те сăмах тухса каланă. Вăл çапла каланă: вăрçă ӗçӗсем ытла та хăвăрт саралса пынă пирки союзлă çӗршывсен руководителӗсен хăйсен аслă ӗçӗсене сӳтсе-явмашкăн час-часрах канашлусем туса ирттермелле пулса тăчӗ. Союзниксем тӗрлӗ çӗрте, уйрăмах та Европăра, çав тери пысăк çӗнтерӳсем тăвассине Каирпа Тегеранра пулса иртнӗ конференцисенче тунă плансенчех палăртса хунă, тенӗ.

Черчилль хальхи вăхăтра вăрçă ӗçӗсем мӗнле пыни çинчен савăнса каланă. Вăл çапла каланă: Квебекри конференци «пирӗн задачăн пысăкрах пайӗ пурнăçланас вăхăт çывхарса килнӗ чухне» пухăнчӗ, тенӗ. Вăл тата çапла каланă: Германие çӗнтернӗ хыççăн Великобритани хăйӗн обязательствисене пăрахмӗ. Великобритани, доминионсем пекех, Лăпкă океанра туса ирттермелли операцисен питӗ пысăк пайне хăй çине илесшӗн, Пӗрлешӳллӗ Штатсем çине «ытла йывăр ӗç» хурасшăн мар.

Европăра çӗнтернӗ хыççăнах, тенӗ малалла Черчилль, Хӗвеланăçӗнчи çӗршывсен хальхи вăхăтра Европăра пухса тăратнă калама çук пысăк вăйне Японие хирӗç ярăпăр. Европăра союзниксен ӗçӗсем «сехет механизмӗ пек тӗрӗс те вăхăтра» пулса пынине кăтартса, Черчилль Японие хирӗç тăвас ӗçсем те çавăн пекех йӗркеллӗ те вăхăтра пулса пырӗç, тесе шанса каланă.

Иден Квебекри конференцире пулни çинчен Черчилль çапла каланă: конференцире вăрçă ӗçӗсене сӳтсе-явнипе çеç кăнăçма пулман, вӗсене сӳтсе-явнă чухне, паллах ӗнтӗ, экономика, финанс тата дипломати ыйтăвӗсене те сӳтсе-явмалла пулнă, тенӗ.

ЧЕРЧИЛЛЬ КВЕБЕКРАН ТУХСА КАЙНИ

ЛОНДОН, сентябрӗн 18-мӗшӗ. (ТАСС). Рейтер агентствин корреспонденчӗ пӗлтернӗ тăрăх, Черчилль поезд çине ларса Квебекран тухса кайнă.

Пӗрлешӳллӗ Штатсен государство департаменчӗ гражданла авиаци ыйтăвӗсемпе конференци пухасси çинчен

ВАШИНГТОН, сентябрӗн 14-мӗшӗ. (ТАСС). Пӗрлешӳллӗ Штатсен государство департаменчӗ çапла пӗлтернӗ:

«Америка правительстви гражданла авиаци ыйтăвӗсемпе пухăнмалли пӗтӗм тӗнчери конференцие 50 çӗршыва ытла чӗннӗ. Çав конференци пирӗн çӗршывра ноябрӗн 1-мӗшӗнче ӗçлеме тытăнать. Темиçе çӗршыв юлашки уйăхсенче пӗр-пӗринпе калаçса илнинчен çакă курăнчӗ: çавăн пек конференцие часрах пухмалла. Вăрçă ӗçӗсене пула, тӗнчери анлă районсенче халь граждансене самолетпа илсе çӳрессине чарса лартнă вăрçă чăрмавӗсем пӗтсе ларнă. Германие аркатса тăкнă хыççăн çавăн пек чăрмавсем, японецсем халь йышăнса тăракан районсемсӗр пуçне, пур районсенче те пӗтсе ларӗç. Германие аркатса тăкасси çывхарса килни граждансем самолетпа çӳрессине çӗнӗрен ура çине тăратмашкăн часрах мерăсем йышăнмаллине кăтартса парать».

ПӖРЛЕШӲЛЛӖ ШТАТСЕН ХӖВЕЛТУХĂÇ ÇЫРАНӖНЧЕ ПИТӖ ВĂЙЛĂ ТĂВĂЛ ТУХНĂ

ЛОНДОН, сентябрӗн 15-мӗшӗ. (ТАСС). Рейтер агентствин Нью-Йоркри корреспонденчӗ пӗлтернӗ тăрăх, Пӗрлешӳллӗ Штатсен Атлантика çыранӗнче питӗ вăйлă тăвăл тухнă, çавăн пек вăйлă тăвăл тухманни нумай пулатчӗ-ха. Нью-Йокра урамсене шыв илнӗ. Нумай тӗлте шыв тарăнăшӗ 5 фута çитнӗ. Шыв метро тоннелӗсене пӗрхӗннӗ. Сигнализаци пăсăлнă пирки Лонг-Айлендра (Нью-Йорк районӗ) поездсем çӳреме чарăннă.

Хӗвелтухăçӗнчи темиçе штатра пӗтӗм халăха çав тăвăлпа кӗрешме мобилизациленӗ. Суднăсене хăрушă мар çӗре куçарнă. Çыран хӗрринчи хуласенчен, тăвăл сиенлеме пултарнисенчен, халăха ытти çӗре куçарнă. Груз тиесе çӳрекен 250 фут тăршшӗ пӗр суднăна тăвăл çыран хӗррине кăларса пăрахнă. Нумай тӗлте электричество та, телефон та ӗçлемест. Çав тăвăл калама çук пысăк сиен тунă.

ТУРЦИН ЮТ ÇӖРШЫВ ӖÇӖСЕН МИНИСТРӖ ПУЛМА ХАСАН САКАНА ЛАРТНĂ

АНКАРА, сентябрӗн 14-мӗшӗ. (ТАСС). Анкарари радио пӗлтернӗ тăрăх, Меджлисăн Трабзон (Трапезунд) хулинчен суйланă депутатне Хасан Сакана ют çӗршыв ӗçӗсен министрӗ вырăнне лартнă. Менеменджиоглу вырăнтан тухнă хыççăн ют çӗршыв ӗçӗсен министрне пулма премьер-министр Сараджоглу туса тăнă.

Тӗнчери лару-тăру

Иртнӗ эрнери чи паллă ӗçсенчен пӗри вăл—Союзлă державăсемпе Румыни хушшинче перемири çинчен Килӗшӳ туни пулчӗ. Хăй поражени тӳснӗ факта йышăнса, Румыни унăн умне Союзлă виçӗ держава лартнă перемири условийӗсене йышăнчӗ. Румыни Германие хирӗç вăрçă пуçласа ячӗ, Румыни çарӗсем халӗ ӗнтӗ, Хӗрлӗ Çарпа пӗрле, Союзлă (Совет) Главнокомандованийӗ ертсе пынипе, нимӗçсене хирӗç çапăçаççӗ.

Румыни Гитлера хирӗçле çӗршывсен коалицийӗ енне куçасси Хӗрлӗ Çар тунă чаплă çӗнтерӳсенчен килчӗ тата çакă вăл Совет Союзӗпе Германи фрончӗн кăнтăрти участокӗнче нимӗçсен оборонине çапса аркатнă хыççăнах пулса иртрӗ. Хӗрлӗ Çар кунта нимӗçсене мӗнле хăватлăн пырса çапнине Яссы тата Кишинев районӗнче туса ирттернӗ операцисен итогӗсем те лайăх кăтартса параççӗ. Çав операцисенче нимӗçсен 15 дивизине çавăрса илсе пӗтерсе тăкнă. Хӗрлӗ Çар кăнтăрта тунă çӗнтерӳ [illegible]

[illegible]

Перемири условийӗсем çинчен тепӗр хут каласа пани кирлӗ мар. Вӗсене пурте пӗлеççӗ. Çакна çеç палăртмалла: çав условисем Союзлă державăсем умӗнче тăракан тӗп задачăна — фашистла Германие хăвăртрах тата пуçӗпех çапса аркатас задачăна пăхăнса тăраççӗ. Килӗшӳвӗн тӗп статьисенче вăрçă ӗçӗсене малашне ăнăçлăн туса пымалли майсене палăртнă, çав вăрçă ӗçӗсене Румыни хăй мӗнле вăйсемпе хутшăнассине тата вăл Союзлă (Совет) Главнокомандованийӗпе вăрçăра пӗрле пулассин никӗсӗсене кăтартса панă.

Румыни пирӗн çӗршыва пысăк сиен кӳчӗ. Вăл çавăншăн тивӗçлипех ответ тытать. Вăл совет çӗрӗ çинчен турттарса кайнă паха япаласене тавăрса пама тата хăй кӳнӗ сиенсемшӗн тӳлесе татма тивӗçлӗ. Румыни халӗ нимӗçсене хирӗç тӗрӗссипех вăрçа тухнине шута илсе, Румыние вăрçă тăкакӗсене пӗтӗмӗшпех мар, çав тăкаксен пӗр пайне кăна тӳлеттермелле тăвассипе, уйрăмăн илсен, Америка долларӗсемпе шутласа, 300 миллион доллар тӳлемелле [illegible]

[illegible]

сен Румыни территорийӗ çинчи вăрçă ӗçӗсем ăнăçлă пулса пыни тата Югославин халăх ирӗклӗхӗшӗн кӗрешекен çарӗн операцийӗсем вăйланса пыни гитлерла Германин ахаль те япăх лару-тăрăвне татах та ытларах начарлатрӗç. Ют çӗршывсенчи хаçатсем çакна палăртаççӗ: Хӗрлӗ Çар, кăнтăрта чаплă çӗнтерӳсем туса, Германие пырса кӗмелли «кайри алăка» уçрӗ. Пирӗн союзниксем ӗнтӗ нимӗç территорийӗ çинче çапăçаççӗ. Совет патрулӗсем Хӗвелтухăç Пруссин территорийӗ çинче кӗрешеççӗ. Хӗрлӗ Çар Варшава çывăхӗнчи Прага крепоçне туртса илчӗ.

Гитлерăн стратегийӗ пӗтӗмпех арканса кайни куç умӗнчех курăнса тăрать. Нимӗçсем хăйсен тӗп вăйӗсене Совет Союзӗпе Германи фронтне ярса, Хӗрлӗ Çара чарса лартма, çав вăхăтрах тата Англипе Америка çарӗсен наступленине те чарса тăма шутланă. Анчах вӗсем çав тӗллевсенчен пӗрине те пурнăçа кӗртме пултараймарӗç, вӗсем Хӗрлӗ Çартан та, союзниксен çарӗсенчен те арканса каймаллах поражени тӳсрӗç.

«Германи çине пур енчен те нимӗçсен тискерлӗхӗшӗн тавăракан хăватлă çарсем [illegible]

[illegible]

кӗркуннехи çанталăк çине шанаççӗ, çанталăк япăхланни союзниксене наступлениллӗ операцисем тума йывăрлатӗ, теççӗ.

Нимӗçсем çаплах союзниксен çарӗсене «Зигфрид линийӗ» çинче тытса чарма ӗмӗтленеççӗ-ха. Анчах 1936 çулта тунă çав рубеж кучухнехи вăрçă вăйӗсене тӳссе тăма пултараймасть.

Кунсăр пуçне нимӗçсен вăйӗсем çав тери пӗтсе çитнӗ. Ют çӗршывсенчи вăрçă ӗçӗсене пăхса тăракансем каланă тăрăх, нимӗçсем хăйсен аллинчи мӗнпур пек вăйсене пӗтӗмпех «Зигфрид линийӗ» çине тăратсан та, вӗсем çав линие тытса тăма вăй тупаймаççӗ.

Гитлеровецсем вăрçăра тӳснӗ поражени сем Германин шалти лару-тăрăвне хавшатмасăр хăварма пултараймарӗç. Фашистсен шăтăкӗнчен килекен хыпарсем «Виççӗмӗш империри» ӗçсем питех те япăххи çинчен калаççӗ. Офицерсемпе гражданла çынсене халӗ те нумай йышлăн арестлесе хупаççӗ. Гитлера хирӗç пăлхава хутшăннă çынсене суд тума çӗнӗ «процесс» туса ирттерни Германин шалти кризисне уççăн кăтартса парать. Фашистла режимăн паллă 7 деятельне, вăл шутра Римра посол пулнă Ульрих фон Гасселе, Берлинăн полицей- [illegible]

[illegible]

нă, анчах вăл та ăçта пурăнни паллă мар, теççӗ. Çар çыннисем хыççăн Гитлер финансистсемпе промышленниксем çине, фашистла режимăн паллă деятелӗсем çине тапăнчӗ.

Гитлерпа унăн вăрă-хурахла шайкки, хăйсен пурнăçне тăсас тата Германи çӗршывне вӗçне çитиччен хăйсем хыççăн илсе каяс тесе, заговорщиксене хаяррăн тыткалаççӗ. Анчах Гитлерпа унăн шайккине нимӗнле судсем те пулăшаймӗç. Фашистла Германие пурӗ-пӗрех çапса аркатаççӗ, гитлеризма пӗтерсе тăкаççӗ.

* * *

Çакна ăна гитлеровецсем хăйсем те ăнланаççӗ. Акă мӗншӗн ӗнтӗ юлашки вăхăтра нимӗç «йӗкехӳрисем» хăйсен çӗршывӗнчен нейтральнăй çӗршывсене тарасси вăйланчӗ. Швейцари хаçачӗсем Францирен унта çапа-çапа аркатнă эсэсовецсен отрячӗсем Швейцарие тара-тара каçни çинчен çыраççӗ. Америкăри пичет Испание нимӗç «çулçӳревçисем» нихăçанхи пек мар йышлăн пырса тулни çинчен пӗлтерет. Çав «çулçӳревçӗсем» хушшинче питӗ «паллă çынсем» те пур. Ют çӗршыв хаçачӗсем кăтартса панă тăрăх, Испание Германи [illegible]

[illegible]

Я. ВИКТОРОВ.

Ответлă редактор **В. Я. ЯКОВЛЕВ.**

ШУПАШКАРТИ КИНОТЕАТР
ПАЯН
сентябрӗн 19-мӗшӗнче
ЮЛАШКИ ХУТ
илемлӗ комеди
«ВРАТАРЬ»
кăтартать.
Сеанссем çак вăхăтра пуçланаççӗ:
12, 14, 16, 18, 20, 22 сехетре.
Билетсем малтанах илсе хума юрать.
Касса ирхине 10 сехетрех ӗçлеме пуçлать.

РЕДАКЦИ АДРЕСӖ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати, ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, заместительне секретарӗн — 4—26, парти пурнăç пайӗн 3—99, промышленноçпа ялхуçалăх пайӗсен 5—31, издательство конторин — 0—23.

Типография № 1, Управления полиграфпромышленности при СНК ЧАССР, Заказ № 2, ф. б. 59×42 п. л. Тираж 16.000 экз.

ЧТ 00697.